

LETEĆA ŠKOLA

KURIKUL

PUT ČUĐENJA
Tečaj cjelovitog mišljenja

TRI HEKTRA I KRAVA
Mali tečaj socijalnog nauka Crkve

PUT ČUĐENJA – Tečaj cjelovitog mišljenja

Tečaj cjelovitog mišljenja podijeljen je u dva modula i sadrži 12 nastavnih cjelina koje se razrađuju u nastavku. Održavao bi se u prvom semestru akademske godine, jednom tjedno, po dva školska sata, od čega bi prvih 45 minuta bilo iskorišteno za predavanje, a drugih 45 bilo posvećeno raspravi.

A) Mislim da se danas neću objesiti

Cilj je ovog modula upoznati polaznike s Chestertonovim načinom razmišljanja i povezati njegov nazor s drugim autorima iz Crkvene filozofske i teološke baštine kako bismo oblikovali cjelovito i kritičko mišljenje koje izgrađuje osobu.

1. Upoznavanje i opći uvod u Chestertona

Nit:	„Ne radi se o mojoj filozofiji jer nisam je ja stvorio. Bog i čovječanstvo su je stvorili, a ona je stvorila mene.“
-------------	---

„Apostol zdravog razuma“, „Princ paradoksa“, „Božji akrobat“, samo su neki od nadimaka pridavanih Gilbertu Keithu Chestertonu, slavnom engleskom obraćeniku i jednom od najzanimljivijih i najutjecajnijih katoličkih pisaca 20. stoljeća kojega se s pravom svrstava u red posljednjih „potpuni“ mislilaca.

Što Chestertonovu misao danas čini aktualnijom nego ikada prije, kako ona može pomoći modernom čovjeku, te zašto osamdeset godina nakon njegove smrti niču društva posvećena ovom engleskom piscu, neka su od pitanja kojih ćemo se dotaknuti u uvodnom predavanju. Dotaknut ćemo se i osnovnih biografskih crtica iz Chestertonovog života koja su utjecala na njegovo stvaralaštvo, te progovoriti o utjecaju kojega je Chesterton ostavio na brojne znamenite ličnosti 20. stoljeća.

LITERATURA:	G.K. Chesterton, <i>Autobiografija</i> i <i>Pravovjerje</i> ; Maisie Ward, <i>Gilbert Keith Chesterton</i>
--------------------	--

2. Nešto ipak postoji

Nit:	„Ne postoji nezanimljiva stvar. Jedino što može postojati jest nezainteresirana osoba.“
-------------	---

Čuđenje je početak mudrosti jer ono označava početak života. Svako istinsko i cjelovito znanje započinje upravo s tom jednostavnom činjenicom čuđenja što postojimo. U tom pogledu na svijet trebamo gledati kao na spoj te ideje čuđenja i ideje dobrodošlice jer iako se možemo osjećati bačeni u svijet, mi nismo uzrok našeg vlastitog postojanja. Samim time možemo reći da smo darovani u svijet i da je svijet darovan nama - da smo rođeni, kako je Chesterton rekao, na zvijezdi koju još nismo otkrili.

U ovom poglavlju, vidjet ćemo zašto je za Chestertonov život bila presudnom upravo ta spoznaja da nešto, a ne ništa, ipak postoji. Sama pomisao da nešto jest, bila je bolja i slađa od želje za ništavilom koja je u doba njegove mladosti (krajem 19. stoljeća) prevladavala u svim visokim i kulturnim krugovima. Radi se o oduševljenju i zanosu koji se u nama pobuđuju tako da naš život, kao i Chestertonov, poslije otkrića tog bisera, više ne može biti isti.

LITERATURA:

G.K. Chesterton, *Autobiografija, Sveti Toma Akvinski, Pravovjerje i Veličanstvene sitnice*

3. Zdrav razum*

Nit:

„Luđak nije čovjek koji je izgubio razum. Luđak je čovjek koji je izgubio sve osim razuma.“

Što je to zdrav razum, zašto je tako važan, štoviše, zašto je od središnje važnosti za misao G. K. Chestertona te kako ga pravilno koristiti objasnit će nam Dale Ahlquist, američki pisac, predavač i predsjednik Društva Gilberta Keitha Chestertona.

*video predavanje

4. Vjera

Nit:

„Ljudi ne žele vjerovati jer ne žele proširiti svoj um.“

Sama vjera nuka razum da prijeđe preko nekih svojih granica, da se otvori otajstvima koje ne može obuhvatiti, a koje ga oplemenjuju. Uz to, razum se u svojevršnom mističnom predanju otajstvu vjere usavršuje i kao oruđe razmišljanja postaje sposobnije pravilnije razmišljati.

Danas, kad se naglašava sukob između vjere i razuma, Chestertonov stav ističe se kao posebno kontroverzan. On tvrdi kako je sâm razum stvar vjere. Nadodat ćemo da je vjera ujedno stvar razumijevanja. Ovdje ćemo se stoga osvrnuti na postavke

Chestertonove filozofije koju je on, kako kaže, našao i nije izmislio ili joj se dovinuo, te ćemo uz pomoć enciklika pogledati kako naša vjera može i treba biti izvorište ispravnog i cjelovitog mišljenja.

Na kraju, jedino cjelovita osobnost u kojem skladno prebivaju vjera i razum, može razlučiti, to jest istinski kritički prosuditi istinu od laži, dobro od zla.

LITERATURA:	G.K. Chesterton, <i>Pravovjerje</i> ; papinske enciklike <i>Fides et Ratio</i> te <i>Lumen Fidei</i>
--------------------	--

5. Zahvalnost i poniznost

Nit:	„Svijet nikada neće nestati od nedostatka čuda, već od nedostatka čuđenja.“; „Najviši oblik mišljenja jest zahvaljivanje.“; „Poniznost je majka divova.“
-------------	--

Zahvalnost i poniznost su prema Chestertonu temelji ispravnog odnosa prema svemu stvorenome. Ova dva pogleda na stvarnost izbijaju iz svakog Chestertonovog djela jer bitno određuju svu njegovu filozofiju. Poniznost Chesterton smatra “najučinkovitijom krepošću” koja nam jedina omogućuje da išta uistinu posjedujemo.

“Sve dok ne shvatimo da bi stvari mogle ne biti, ne možemo shvatiti da stvari jesu” - to je pravi uvid koji nam omogućuje da pred svime stvorenim osjećamo neopisivo uzbuđenje zbog samog postojanja te poniznost jer smo i mi sami mogli “ne biti”.

Zahvalnost je logična posljedica poniznosti povezana s nužnim uvjetom da mora postojati Netko kome bismo mogli biti zahvalni. Chesterton ide toliko daleko da zahvalnost naziva “testom svekolike sreće” jer je besmisleno imati sve više stvari ako smo na njima sve manje zahvalni. Zahvalnost je kruna čovjekovog odnosa prema svijetu i Bogu, ali ujedno i krepost koja suvremenom čovjeku najviše nedostaje što je Chesterton isticao u svojim djelima.

LITERATURA:	G.K. Chesterton, <i>Pravovjerje</i> , <i>Tremendous Trifles</i> i <i>Sveti Franjo Asiški</i> ; Robert A. Wild, <i>The Tumbler of God: Chesterton as Mystic</i>
--------------------	--

6. Paradoks*

Nit:	„Misticizam održava ljude mentalno zdravima. Sve dok imate misterij, imat ćete i zdravlje.“
-------------	---

Jedno od važnih obilježja istinskog mislioca jest naučiti razmišljati u paradoksima. Paradoksi nisu samo književno i filozofsko sredstvo G. K. Chestertona, već i obilježje

same stvarnosti. Zašto je potrebno prepoznati paradoksalnu stranu postojanja, kako je ispravno vrednovati i kako uživati u paradoksu, saznat ćemo od engleskog pisca i mislioca Josepha Pearcea.

*video predavanje

7. Borba

Nit: „Ne postoji ništa veličanstvenije, nego dobiti izgubljenu bitku.“

Pojam borbe čest je motiv u Chestertonovim djelima. Za njega je borba na zemlji preslika borbe na nebesima koja se u bitnome sastoji od borbe između dobra i zla. To potvrđuju i njegove posljednje riječi na ovom svijetu: „Stvar je sada posve jasna. Borba je između svjetla i tame i svatko mora izabrati stranu.“

Tu borbu Chesterton ponegdje navodi eksplicitno, kao u njegovim slavnim epovima *Lepanto* i *Balada o Bijelom konju*, ili romanima poput *Napoleona iz Notting Hilla* i *Kugle i križa*, a ponekad je skrivena u pozadini određene filozofske ili društvene teme u kojoj se očituje napetost između dobra i zla.

Štoviše, za Chestertona je svaki vjernik, svaki čovjek, dužan neprekidno biti na bojnome polju vodeći borbu kako bi zadobio konačni cilj: osobnu svetost. Zato za njega nema nijedne nevažne stvari, nijednog nevažnog pitanja, u svakom čovjekovom djelovanju očituje se opredjeljenje ili za život ili protiv života.

LITERATURA: G.K. Chesterton, *Pravovjerje*, *Balada o Bijelom Konju*, *Lepanto*, *Song of Church Militant*, *Father Brown*, *Queen of Seven Swords*, i *To St. Michael in Time of Peace*; Robert A. Wild, *Jousting with the Devil*

8. Svetost

Nit: „Svetac je lijek zato što je protuotrov.“

U ovoj cjelini naglasak će biti na tome što je to svetost, kako se ona postiže, općem pozivu na svetost te aktualnosti toga pojma u kontekstu današnjeg svijeta i vremena. Na temelju primjera Chestertonu omiljenih svetaca, sv. Franje Asiškog i sv. Tome Akvinskog, promatrat ćemo tko je to svetac i što je to revolucionarno u njegovoj pojavi.

Promotrit ćemo i Chestertonov život u perspektivi njegovog nastojanja oko svetosti u vlastitom životu, njegov razvijen smisao za mistiku i kontemplaciju te postoje li elementi za pokretanje procesa njegove beatifikacije.

LITERATURA: G.K. Chesterton, *Sv. Toma Akvinski, Pravoovjerje* i *Sv. Franjo Asiški*, Dale Ahlquist, *Knight of the Holy Ghost* i *The Tumbler of God*

B) Što ne valja sa svijetom

Cilj je ovog modula upoznati polaznike s problemima suvremenog svijeta koje je Chesterton prepoznao kao goruće kako bismo se s njima suočili u duhu čuđenja, borbe i zdravog razuma.

9. Obitelj

Nit: „Brak čini malu državu unutar države, koja se odupire svakom pokoravanju.“

Obiteljski život nekoć je u neku ruku predstavljala krepost. Ne samo da je čovjek sasvim prirodno ostvarivao taj poziv, već ga je obitelj činila većim i boljim čovjekom. Chesterton kaže kako je obitelj država unutar države, odred koji se odupire svakom nametanju i podčinjavanju. Jednostavno rečeno, radi se o mjestu istinskog ljudskog otpora i školi života koju nitko i ništa nikada ne može nadomjestiti.

Potrebno je stoga zaći dublje u sam smisao obitelji i obiteljskog života, u narav braka i bit zavjeta kako bismo pokušali iznova otkriti ljepotu temeljne zajednice društva i to na bitno chestertonovski način.

LITERATURA: G.K. Chesterton, *Praznovjerje razvoda, Obrana štovanja beba*

10. Ekonomija i ekologija

Nit: „Ekonomija je studij kruha i upravljanja domom.“

Na grčkome *oikos* znači kuća, a ta je riječ u korijenu i ekonomije i ekologije. Više od etimološke podudarnosti, te su dvije discipline povezane, jedna govori o upravljanju svojim domom, a druga o upravljanju našim zajedničkim domom. Zaboravili smo ideale, zaboravili smo što je dom i zato ne znamo njime upravljati.

Socijalizam i kapitalizam dva su naličja istog zla kojem je u osnovi ograničavanje ljudske slobode. Socijalizam je očitije zlo, ali i kapitalizam nosi klicu tiranije kad nas uvjerava da se čovjek može prilagoditi bilo kakvim okolnostima i da trebamo odustati od bilo kakvog ideala. Kapitalizam je uspostavio vladavinu učinkovitosti kao vrhovnog načela i uopće se ne trudi služiti ljudskoj naravi, nego pokušava čovjeka prilagoditi sebi. Odustali smo od težnje da sustav služi čovjeku i prihvatili služenje sustavu. Slično tome, „suživot s prirodom“ o kojem govore ekološki aktivisti moguć je samo ako poznamo i znamo živjeti i s ljudskom prirodom, a bez Boga je nemoguće shvatiti čovjekovu narav.

Nasuprot tome, Chesterton kaže da vjera sve stavlja na svoje mjesto, pa i prirodi daje ono mjesto koje joj pripada, a to je mjesto naše sestre, jer imamo istog Oca. Na taj način prirodu nećemo bezobzirno iskorištavati, ali joj se nećemo ni klanjati. Što se tiče ekonomskog sistema, Chesterton upozorava na svetost privatnog vlasništva, jer je čovjek potpuno slobodan jedino u svojoj kući, jedino u njoj on može činiti ono što želi. No, čovjek ima težnju i za zajedništvom, za dijeljenjem i za dokolicom, svim onim stvarima koje su u kapitalizmu gotovo pa zabranjene. Distributizam, kao ekonomski model sadržava upravo te dvije sastavnice: privatno vlasništvo i zajednicu, a zbog svoje samoodrživosti uključuje i poštovanje prirode kao neodvojivog elementa ljudskog života.

LITERATURA:

G.K. Chesterton, *What's wrong with the world, Outline of sanity, Where we're getting at*

11.Feminizam

Nit:

„Deset tisuća žena defiliralo je jednoga dana ulicama Londona s povikom: 'Ne želimo da nam se diktira!' a nedugo zatim zaposlile su se kao daktilografkinje.“

Ravnopravnost spolova jedna je od svetih krava današnjih modernih zapadnih društava (i svih onih koja takvima žele postati). Jedno od glavnih obilježja te ravnopravnosti mjeri se u jednakim mogućnostima žena i muškaraca na tržištu rada, koje se ogledaju u jednakim uvjetima rada, točnije, u jednakoj plaći. Druga je karakteristika današnjeg feminizma zahtjev za većom političkom moći žena, bilo kroz ženske kvote u političkim predstavničkim tijelima, bilo kroz povećavanje broja žena u upravnim tijelima velikih i utjecajnih korporacija.

No, jesu li žene danas sretnije? Jesu li pronašle svoj smisao u radu? Može li njihovo radno mjesto ugušiti njihovu želju za obitelji i djecom i kako pomiriti te dvije

sastavnice njihovog života? Kakav utjecaj na društvo ima činjenica da žene danas rade na istim poslovima kao i muškarci?

Ovo su pitanja koja postavljaju prosječni mislioci, a Chesterton je, kao uvijek, znao postaviti ono pravo pitanje, koje zadire u dubinu ljudske naravi: on je smatrao da ne bismo trebali pitati jesu li žene dovoljno dobre za politiku, nego je li politika dovoljno dobra za žene. Drugim riječima, postoji nešto puno važnije i utjecajnije od politike i tržišta rada, a to su obitelj i dom. Jer, ako je čovjek i ministar, on je i dalje sluga i mora raditi ono što se od njega traži, dočim je žena kraljica u svom vlastitom domu i njime suvereno vlada. Prezir koji feminizam ima prema domaćem i obiteljskom životu odraz je činjenice da je feminizam prolazni hir, a obitelj trajna institucija. A podlažući se tom prolaznom hiru, žene se zapravo odriču onoga što je oduvijek bio njihov privilegij: bivanja majkom, u punom smislu te riječi u kojem je majka primarna i univerzalna učiteljica, kojoj je povjereno da u svijet uvede jedno novo ljudsko biće. Taj zadatak trebao bi biti puno važniji i vrijedniji od bilo kakve karijere ili fotelje.

LITERATURA:	G.K. Chesterton, <i>What's wrong with the world</i>
--------------------	---

12.Obrazovanje

Nit:	„Obrazovanje je istina u stanju prenošenja.”
-------------	--

Gotovo svi se danas slažu da s našim obrazovnim sustavom nešto ne valja. Ili, bolje rečeno, da u vezi s njim ništa ne valja. Obrazovne reforme češće su od poreznih, ali izgleda da ne doprinose poboljšanju sustava i zadovoljstvu učenika, roditelja i učitelja. No rijetko tko propituje korijene modernog obrazovanja, a onoga tko to čini obično se proglašava ludim i zaostalim. Chestertonovo poimanje edukacije polazi od primarnosti doma i shvaćanja da je obrazovanje ono koje bi trebalo služiti domu, a ne obrnuto. On primjećuje kako se obvezno obrazovanje poklopilo s protjerivanjem Boga iz društva, što je rezultiralo većim zadiranjem države u obiteljski život.

Roditelji su primarni edukatori i ako obrazovanje ne polazi od priznavanja roditeljskog autoriteta, osuđeno je na propast. Cilj obrazovanja ne bi trebalo biti poticanje djece da prezru i napuste obiteljski život, već da ih se osposobi za njegovo oplemenjivanje.

Osim toga, današnje obrazovanje kao da je nesposobno prenijeti djeci išta konkretno i čvrsto, nešto što bi ih moglo naoružati protiv napasti pomodarstva i prolaznih teorije. To je posljedica protjerivanja filozofije i teologije iz obrazovanja, kao jedinih

predmeta koji bi djecu mogli poučiti da postoji cjelovita istina o svijetu i da iz te istine treba crpiti sve ostalo.

LITERATURA:

G.K. Chesterton, *What's wrong with the world*

TRI HEKTRA I KRAVA – Mali tečaj socijalnog nauka Crkve

Mali tečaj socijalnog nauka Crkve bio bi podijeljen u dva modula i osam cjelina. Održavao bi se u prvom semestru akademske godine, jednom tjedno, po dva školska sata, od čega bi prvih 45 minuta bilo iskorišteno za predavanje, a drugih 45 bilo bi posvećeno raspravi.

A) Kad bi barem stabla sva od kruha bila i sirom listala

Cilj ovog modula je predstaviti socijalni nauk Crkve i kako je on kroz razne pokrete, teorije i primjere bio ostvaren. Također ćemo u ovom modulu vidjeti koji su temelji i načela zdravog, radosnog i održivog načina života koji se u konačnici odražavaju u ekonomiji.

1. Uvod u socijalne enciklike

Nit:	„Nije stvar u tome što je Papa bio u pravu kada smo mi bili u pravu, već u tome što je on bio u pravu kada smo mi bili u krivu.“
-------------	--

Socijalni nauk Crkve počeo se razvijati krajem 19. stoljeća i nastojao je pomoću jasnih kršćanskih, evanđeoskih i ljudskih načela postaviti zdrave temelje za zdravu ekonomiju. Radi se o preko sto godina davanja ravnoteže gospodarenju dobrima, radom i ljudskim životima.

Kroz najvažnije socijalne enciklike, razmatrajući temeljne pojmove kao što su privatno vlasništvo, dostojanstvo rada, solidarnost, supsidijarnost i opće dobro te uzimajući u obzir načela socijalnog nauka Crkve, vidjet ćemo u čemu se sastoji njegova „zdravorazumskost“, primjenjivost i važnost za današnje doba kad se čini da nikakva gospodarska alternativa ne postoji.

LITERATURA:	<i>100 godina socijalnog nauka Crkve</i>
--------------------	--

2. Opće postavke distributizma

Nit:	„Nešto je vilenjačkog i čudesnog u tvrdnji da, kad je previše kapitala u rukama nekolicine, ispravno je da se on povrati u ruke mnogih.“
-------------	--

Distributizam je ekonomska teorija koju su, na temelju socijalnog nauka Crkve, razvili Chesterton i njegov kružok. U ovom ćemo poglavlju ponajprije postaviti i

pokušati odgovoriti na pitanje što je distributizam i po čemu je jedinstven (u pogledu odnosa prema obitelji, mjesnoj proizvodnji, obrtima, selu, industriji); po čemu je različit od kapitalizma i komunizma; koje su postavke distributizma i koja je rješenja on predlagao za pojedina ekonomska i društvena pitanja.

Naposljetku, osvrnut ćemo se na to zašto je distributizam na neki način postojao u svako doba i zašto je u svojim idejama privlačan. K tome, odgovorit ćemo na pitanje što nam od danas donosi i koja je njegova trajna važnost za svakog pojedinog čovjeka i zajednicu uopće.

LITERATURA:	<i>Distributistički manifest; G. K. Chesterton, Outline of sanity</i>
--------------------	---

3. Maleno je predivno

Nit:	„Ako otvoreno ne zahtijevamo religiju malog vlasništva, moramo zahtijevati poeziju malog vlasništva. Nesumnjivo je, pa čak i hitno, praktično da budemo poetični.“
-------------	--

Zašto je logika neprestanog (ekonomskog) rasta pogubna za društvo i kako naći pravu mjeru u životu?

Danas je zapadno društvo poglavito usmjereno na „velike“ stvari čiji je razmjer djelovanja i utjecaja izrazito širok, što u konačnici dovodi do raznih posljedica: otuđenja, devastacije, gubitka smisla, nedostatka vizije itd.

Stoga ćemo u ovom poglavlju poseban naglasak staviti na povratak malim stvarima koje zapravo čine najveću razliku. Razmotrit ćemo kako mala ekonomija, lokalne stvari, briga za okolinu i okoliš na mikro razini u konačnici stvaraju zdravo i zadovoljno društvo koje napredak doista shvaća kao ispunjenje životnog smisla.

LITERATURA:	E. F. Schumacher, <i>Small is beautiful</i>
--------------------	---

4. Katolički odgovor na radničko pitanje

Nit:	„Rad je ono što ne volimo raditi.“
-------------	------------------------------------

Naš društveni kontekst, dakle crkveni i politički, ostavio je radničko pitanje nekim drugim vremenima ili jednostavno nekoj stranoj dalekoj stihiji.

Kroz život i djelo Dorothy Day, važnost časopisa i pokreta *Catholic worker* te na primjerima raznih katoličkih industrijalaca, poput Léona Harmela, razmotrit ćemo

kako radničko pitanje dobiva svoj jedinstven odgovor koji obnavlja dostojanstvo radnika i ujedno proizvodnju čini smislenom.

LITERATURA: Dorothy Day, *The Long Lonliness; Laborem exercens*

B) Čovjek koji je bio Četvrtak

Cilj je ovog modula pobuditi aktivno stvaranje autentične i konkretne životne i životvorne kulture. Kroz razne primjere, upute i pokrete, cilj je spoznati kako je izgradnja kulture u biti radostan pothvat i poziv svakog pojedinog čovjeka.

5. Benediktova opcija

Nit: „Mir i red koje tražite jedino možete postići ako dopustite milosti Božjoj da se ukorijeni u vašem srcu i u svakodnevnom životu.“

Kako živjeti svoj poziv u današnjem izrazito sekulariziranom svijetu? Djelo *Benediktova opcija*, najčitanija vjerska knjiga na svijetu u posljednje dvije godine, uzburkala je mnoge duhove jer se ponudila kao priručnik za kršćane u post-kršćanskom svijetu.

O čemu točno govori, radi li se o priručniku za bijeg od svijeta ili o uputama i poticaju za dublje življenje vjere u svijetu, pokušat ćemo otkriti u ovom poglavlju gdje ćemo ujedno razmotriti koji stav kršćanin treba zauzeti prema svijetu, uzevši u obzir svoj položaj i životni poziv.

LITERATURA: Rod Dreher, *Benediktova opcija*

6. Snaga nemoćnih

Nit: „Pobuna se sastoji u življenju života u istini.“

Tijekom 20. stoljeća vladao je jedan od najgorih totalitarističkih sustava - komunistički - u kojem je prostora za drugačije, suprotno i autentično življenje bilo jako malo. Unatoč i usprkos tome, poglavito u tajnosti, nastajale su mnoge zajednice koje su izgrađivale paralelnu kulturu, temeljenu na istini o čovjeku i svijetu, i najčešće na kršćanskoj vjeri. Bili su to disidentski pokreti čiji su članovi zbog istine bili proganjani, a nerijetko i ubijani.

U ovom poglavlju upoznat ćemo se s poviješću disidentskih pokreta, načelima njihovog mišljenja i djelovanja, načinima na koje su se borili za istinu te njihovom baštinom za sljedeće naraštaje. Također ćemo razmotriti što zapravo znači živjeti život u istini kad se čini da je istinu najmanje moguće živjeti.

LITERATURA:	Vaclav Havel, <i>Snaga nemoćnih</i> ; Vaclav Benda, <i>Paralelni polis</i> ; Czeslaw Milosz, <i>Zasužnjeni um</i> ; Stjepan Tomislav Poglajen, <i>Božje podzemlje</i>
--------------------	---

7. Filozofija sela i povratak selu

Nit:	„Seljak doista živi, ne samo jednostavnim životom, već i cjelovitim životom.“
-------------	---

Prije otprilike dva i pol stoljeća krenula je velika seoba stanovništva sa sela u gradove, što se u nekoj mjeri i dalje događa. Pravo pitanje koje moramo postaviti na početku ove cjeline jest je li taj proces dobar, koje su njegove posljedice i što on znači za ljudski život i društvo općenito.

U tom pogledu krenut ćemo razvijati filozofiju sela koja postavlja pitanja o važnosti sela kao zajednice; o važnosti sela za čovjeka i njegovu bit; naposljetku ćemo postaviti pitanje sela kao nužnog uvjeta za normalan ljudski život pa čak i za opstojnost čovjeka. K tome ćemo pokazati kako je čovjek kao „gazda“ koji upravlja svojim gospodarstvom i životom, ispunjenje poziva i zapovijedi koja mu je dana otpočetka i koja je duboko urezana u njegovu narav.

LITERATURA:	G. K. Chesterton, <i>Outline of sanity</i> ; John McQuillan and others, <i>Flee to the fields</i> ; <i>Manifest ruralnog života</i>
--------------------	---

8. Hvaljen budi

Nit:	„Priroda je sestra, čak mlađa sestra: malena rasplesana sestra kojoj se treba smijati i koju treba voljeti.“
-------------	--

Kao vrhunac i kao posljednji odgovor socijalnog nauka Crkve, u ovom poglavlju dotaknut ćemo se pitanja integralne ekologije: koji su njezini temelji, na što ona odgovara i na koncu koja je njezina posebnost u raznim „ekološkim ponudama“ danas.

Također, pogledat ćemo zašto je ekologija važna za katolike i zašto trebamo odgovoriti na izazove koje ekologija, pa čak i razne ekologije, danas stavljaju pred nas. Ti izazovi i problemi sve su veći, a isto tako, usudimo se reći, i duhovna rješenja. Stoga ćemo ovdje u kontekstu enciklike *Laudato si* postaviti temelje i iznijeti načela integralne ekologije koja se u širem kontekstu očituje i kao valjana duhovnost.

LITERATURA:

Laudato si; G. K. Chesterton, *Outline of sanity*; N. Bolšec *Filozofija ekologije Tome Akvinskog kao valjana duhovnost*